

O'QITUVCHI SHAXSIGA QO'YILGAN TALABLAR.
PEDAGOGIK MAHORAT

Obidjonova Ruxshona

O'zbekiston-Finlandiya Pedagogika instituti talabasi

Tel.: 95 774 31 22; E-mail:ruxshonaobidjonova0212@gmail.com

Annotatsiya: Sinf rahbarining asosiy funksiyasi o'ziga biriktirilgan sinfda barcha tarbiyaviy ishlarni tashkil qilish, yo'naltirish va muvofiqlashtirib borishdan iborat. Sinf rahbari o'z faoliyatida o'z sinfini va alohida-alohida har qaysi o'quvchini o'rganishdan boshlaydi. Ma'naviyati boy bo'lgan sinf rahbari o'quvchilar bilan alohida-alohida ishlashni amalga oshirishi, o'quvchilarga o'z ta'siri, metodlarini mohirlik bilan qo'llashi kerak. Sinf rahbari ko'rgazmali qurollardan samarali foydalanish, o'quvchilarning darsdan bo'sh vaqtlaridan foydalanish va bolalar ijodiy qobiliyatini o'stirishda, ularni har tomonlama kamol toptirishda yordam beradi.

Kalit so'zlar: Rahbar, sinf, jamoa, funktsiya, dastur, mas'uliyat va boshqalar

Sinf rahbarining asosiy funksiyasi o'ziga biriktirilgan sinfda barcha tarbiyaviy ishlarni tashkil qilish, yo'naltirish va muvofiqlashtirib borishdan iborat. Sinf rahbari o'z faoliyatida o'z sinfini va alohida-alohida har qaysi o'quvchini o'rganishdan boshlaydi. Ma'naviyati boy bo'lgan sinf rahbari o'quvchilar bilan alohida-alohida ishlashni amalga oshirishi, o'quvchilarga o'z ta'siri, metodlarini mohirlik bilan qo'llashi kerak. Sinf rahbari ko'rgazmali qurollardan samarali foydalanish, o'quvchilarning darsdan bo'sh vaqtlaridan foydalanish va bolalar ijodiy qobiliyatini o'stirishda, ularni har tomonlama kamol toptirishda yordam beradi. Tarbiyaviy ishlar jarayonida sinf rahbarining tutgan o'rni.

Bunda quyidagilarga amal qilinadi:

1. Tashkillashtirish:

- sinfda maqsadli tarbiyani yo'lga qo'yadi;
- tarbiyaviy ishlar rejasi va dasturini tuzadi, amalga oshiradi;
- tarbiyaviy ishlarni boholab boradi;
- tarbiyaviy ishlarga oid muommolarni hal qiladi.

2. Yo'naltirish:

- o'quvchilar va maktab jamoasini tarbiyaviy ishlarga eng muhim belgilaydi;
- sinfda olib boriladigan tarbiyaviy ishlar ishtirokchilarining ahilligi va birligini ta'minlab beradi;

- tarbiyaviy ishlarni takomillashtirib borish choralari ko'radi.

3. Muvofiqlashtirish:

- sinfda fanlar o'qituvchilari tomonidan olib borilayotgan tarbiyaviy ishlarni

muvofiqlashtiradi;

- maktab direktorining ma'naviy-ma'rafiy ishlar bo'yicha o'rinbosari tashkilot va "Kamalak" bolalar tashkiloti, yoshlar ittifoqi, ota-onalar qo'mitalarining tarbiyaviy ishlardagi hamkorligini ta'minlaydi;

- tarbiyaviy ishlar monitoringini olib boradi;
- sinf tarbiyaviy ishlarining istiqbollari mo'ljallaydi.

Zero, sinf rahbarining tarbiyaviy ishlarda tutgan o'rni muhim ahamiyatga ega. Bunda sinf rahbari faoliyatida quyidagilar birlamchi o'rin tutishini qayd etish lozim:

- a) tarbiyaviy ishlarni kengaytirib borish;
- b) tarbiyaviy ishlar metodlarini eng maqbullarini tanlay olish;
- v) tarbiyaviy ishlar shakllarining to'g'risini belgilash.

Malakali va mahoratga ega sinf rahbari tarbiyaviy ishlar quyidagi talablarga javob beradi:

- yuqori darajada ma'naviyatlilik va yetuk darajada pedagogik-psixologik tayyorgarlik;

- milliy g'oya, taraqqiyot va istiqbolga sadoqatli bo'lish;
- ahloqiy yetuklik, huquqiy faollik va ijtimoiy faollikda o'quvchilar va o'zgalarga ibrat ko'rsatish;
- tarbiyaviy ishlarda oqil pedagog va nafis psixolog sifatida ish ko'rish.

Sinf rahbarining tarbiyaviy ishlardagi mavqeyi va nufuzi tarbiya metodlarini yaxshi bilishi bilan ham belgilanadi. Bunday metodlarning eng asosiylar quyidagilardir:

1) Shaxs ongini shakllantiruvchi metodlar:

- suhbat;
- mashg'ulot;
- bahs;
- ibrat.

2) Axloqiy faoliyat va xulq-atvor fazilatlarini shakllantirish metodlari:

- pedagogik talab;
- ijtimoiy fikr;
- o'zlashtirish;
- boshqarish;
- tarbiyaviy vaziyat yaratish;

3) Faoliyat samaradorligiga erishish metodlari:

- o'rganish;
- odatlanish;
- musobaqa;
- rag'batlantirish.

2. Tarbiyaviy ishlar jarayonida sinf rahbarining burchi.

Burch – bu ahloqning asosiy mezonlaridan biri bo‘lib, u “har bir kishining o‘z vazifasini to‘liq bajarishi va odamlarga to‘g‘ri munosabatda bo‘lish kabi fazilatlarni ifodalaydi”. Sinf rahbarining tarbiyaviy ishlar jarayonidagi burchi tarbiyaviy ishlarni ma’suliyat, onglilik va vijdon bilan tashkil qilish hamda olib borishdan iboratdir.

Tarbiyaviy ishlar jarayonida sinf rahbarining burchi.

Bu masalada quyidagilarga e’tibor berish maqsadga muvofiq:

1. Tarbiyaviy ma’suliyatlik. Sinf rahbari tarbiyaviy ishlar uchun eng ma’sul shaxsdir. Bunda u g‘oyaviy, ma’naviy, ahloqiy, jismoniy, estetik kabi shakllanishlarga yo‘naltirilgan tarbiyaviy ishlarni vijdonan, halol va ongli ravishda tashkil qilish kerak.

2. Malakaviy mahoratlik. Sinf rahbari sinfda tashkil qilinadigan tarbiyaviy ishlarni yuksak va mahorat bilan yo‘lga qo‘yishi shart. Aks holda sinfda olib boriladigan tarbiyaviy ishlar kutilgan darajada kechmaydi.

3. Ijtimoiy javobgarlik. Sinf rahbari tarbiyaviy ishlar uchun jamiyat va shaxs oldida javobgar hisoblanadi. Chunki unga bu faoliyat ishonib topshirilgan.

Zero, sinf rahbarining tarbiyaviy ishlar jarayonidagi burchi Ma’suliyat, Malaka, va Javobgarlik bilan belgilanadi. Negaki kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchi ko‘p hollarda sinf rahbarini barchadan ko‘ra eng yaqin do‘sti, sirdoshi va maslahatchisi deb biladi. 3. Tarbiyaviy ishlar jarayonida sinf rahbarining vazifalari.

Umumta’lim maktablarida olib boriladigan tarbiyaviy ishlar jarayonida keng ko‘lamli xususiyatga ega. Lekin ulardan g‘oyaviy, ma’naviy- ahloqiy, jismoniy, estetik, fuqorolik kabi tarbiyaviy ishlar eng asosiylari hisoblanadi. Shu ma’noda tarbiyaviy ishlar jarayonidagisinf rahbarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- tarbiya ishlarini insonparvar, demokratik va dunyoviy xarakterda yo‘lga qo‘yish;
- tarbiyaviy ishlar rejalari va dasturlarini davlat ta’lim standartlariga mos ravishda yagona va tabaqalashtirilgan tarzda ishlab chiqish;
- o‘quvchilarning layoqati, qobiliyati va istedodini o‘stirishni tashkil qilish;
- tarbiyaviy ishlarni maqsad-muddaoli, rejali va tizimli yo‘lga qo‘yish;
- o‘qituvchilar, maktab jamoasi, ota-onalar qo‘mitasi, “Kamalak“ bolalar tashkiloti va Yoshlar ittifoqi yetakchilari, mahalla faollari hamda keng jamoatchilikning tarbiyaviy ishlardagi hamkorligini uyushtirish;
- o‘quvchilarda g‘oyaviy sobitlik, ma’naviy barkamollik, ahloqiy yetuklik, jismoniy sog‘lomlik ko‘nikmalarini voyaga yetkazishga yo‘naltirilgan tarbiyaviy ishlarni olib borish.

Zero, sinf rahbarining tarbiyaviy ishlar jarayonidagi vazifalari eng muhim muammolarni qamrab olishi bilan xarakterlanadi. Bu vazifalar hozirgi kunda “mafkuraviy, g‘oyaviy va informasion kurashlar kuchayib borayotganligi” [5,3] Bilan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu ma’noda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 25 avgustdagi PQ -451-sonli “ Milliy g‘oya targ‘iboti va ma’naviy ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to‘g‘risidagi” Qarorga binoan sinf

rahbari tarbiyaviy ishlar jarayonidagi vazifalarning ijtimoiy ahamiyatini quyidagicha belgilash mumkin:

1. Hozirgi murakkab davrda sinf ma'naviy-ma'rifiy tarbiya ishlarni zamon talablari asosida tashkil qilish;
2. O'quvchilarni turli g'oyaviy, ma'naviy, mafkuraviy va ahloqiy hurujlardan himoya qilish;
3. O'quvchilarning hayotga ongli va mustahkam pozitsiyali munosabatini shakllantirish;
4. O'quvchilarning yor atrofda yuz berayotgan voqyealarga dahldorlik hissini tarkib toptirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 592 b.
2. Karimov I.A. Yuksak manaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 174 b.
3. Jo'rayev R.X. Jaholatga qarshi ma'rifat J. Xalq ta'limi.– T.: 2004.- №3. – B. 9-13.
4. Hasanboyev J. va boshq. Pedagogika: Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: Fan, 2009. - 480 b.
5. Ismoilova Z, Tarbiyaviy ishlar metodikasi. T.: Istiqlol, 2003